

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå inom området biblioteks- och informationsvetenskap

Den Allmänna studieplanen är första gången upprättad och fastställd av Forsknings- och utbildningsnämnden vid Högskolan i Borås 2010-12-02.

Reviderad och fastställd 2014-06-12, 2017 01-19 och 2018-12-20.

1. Utbildningens mål

Biblioteks- och informationsvetenskap tar sin utgångspunkt i problem rörande förmedling av information eller kultur som är lagrad i någon form av dokument. Inom ämnet studeras den process, som beroende på syfte och innehåll kan benämnas informationsförsörjning eller kulturförmedling, samt bibliotek och andra institutioner med en likartad funktion som medverkar i denna process. Ämnet har anknytning till en rad andra discipliner inom såväl samhällsvetenskap, humaniora som teknik (Forskningsrådsnämndens ämnesbeskrivning, 1989).

Utbildningens mål är att utveckla sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna bedriva forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap, samt att bidra till kunskapsutvecklingen inom ämnet genom framställandet av en vetenskaplig avhandling.

Utbildning på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap ska utveckla doktorandens kommunikativa och pedagogiska färdigheter vad gäller att uttrycka sig väl i tal och skrift såväl i som utanför akademiska sammanhang. Doktoranden ska även ha tillägnat sig kunskap om planering, ledning och genomförande av forskningsprojekt.

Utbildning på forskarnivå ska även ge möjlighet till internationella kontakter t.ex. i form av medverkan vid forskningskonferenser och/eller vistelse vid annat lärosäte. Utbildningen ska också främja kontakter och samverkan med olika verksamheter inom relevanta professionsområden.

Utbildningens specifika mål, vilka ska vara uppfyllda för att erhålla examen på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap, anges nedan. I övrigt gäller de krav som finns angivna i högskoleförordningen och examensordningen angående examina på forskarnivå.

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden visa:

- brett kunnande inom och en systematisk förståelse av det biblioteks- och informationsvetenskapliga området, samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta område,
- förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det biblioteks- och informationsvetenskapliga områdets metodik i synnerhet,
- fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i ett hållbart samhälle och människors ansvar för hur den används,
- fördjupad insikt om det biblioteks- och informationsvetenskapliga områdets centrala kunskapsbehov och förmåga att planera forskningsinsatser som kan bidra till att vidareutveckla ämnet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden visa förmåga:

- till vetenskaplig analys och syntes, samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar. Att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen med en vetenskaplig avhandling,
- att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med representanter för vetenskapssamhället och samhället i övrigt.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

För doktorsexamen ska doktoranden visa:

- förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap och visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets hållbara utveckling och stödja andras lärande,

- intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar,
- förståelse för och förmåga att delta i flervetenskapliga sammanhang.

2. Behörighetsvillkor och förkunskapskrav

För att antas till utbildningen krävs att den sökande uppfyller kriterier för grundläggande och särskild behörighet i enlighet med vad som anges i högskoleförordningen 7 kap.

2.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har, enligt högskoleförordningen 7 kap. 39 §, den som:

1. avlagt examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

2.2 Särskild behörighet

För att antas till utbildning på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap krävs följande:

1. minst magisterexamen i ämnet biblioteks- och informationsvetenskap, samt
2. sådana kunskaper i engelska att man kan tillgodogöra sig forskningslitteratur och aktivt delta i seminarieverksamhet.

Särskild behörighet anses uppnådd även av den som på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat motsvarande kunskaper.

3. Antagning och urval

Antagning till utbildning på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap sker i regel genom särskild utlysning.

Urval bland sökande ska enligt högskoleförordningen 7 kap. ske med hänsyn till förmåga att klara utbildningen. Dessutom beaktas sektionens kompetens- och

handledningsresurser i relation till det delområde inom biblioteks- och informationsvetenskap som den aktuella utlysningen anknyter till.

Som underlag för urvalet krävs att den sökande bifogar följande:

- a. uppsatser och examensarbeten vilka bedöms enligt följande kvalitetskriterier: kunskap och förståelse av studerat ämne, språklig förmåga, förmåga att använda vetenskaplig teori och metod, samt analytisk skicklighet,
- b. en projektskiss i vilken den sökande anger forskningsintresse och planerat avhandlingsområde. Projektskissen används för att ge underlag för bedömning av handledarkompetens och för att bedöma förmågan att formulera vetenskapliga problem,
- c. dokumentation avseende tidigare studier, examina och övriga meriter.

Granskningsprocessen gällande antagning hanteras av Forskautbildningsutskottet inom biblioteks- och informationsvetenskap utifrån delegation från Forsknings- och utbildningsnämnden vid Högskolan i Borås. Sökande granskas och rangordnas av en särskild utsedd granskningskommitté bestående av utskottets ordförande samt en till två disputerade forskare med relevant ämneskompetens. Beslut om vem som kan antas som doktorand tas av Forskarutbildningsutskottet. Beslut om doktorandanställning tas av akademichef efter rekommendation från utskottet.

4. Utbildningens innehåll och upplägg

Utbildning på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap omfattar 240 högskolepoäng och avslutas med doktorsexamen. Möjlighet finns att avlägga licentiatexamen efter 120 högskolepoäng om de krav som finns angivna i högskoleförordningens examensordning avseende licentiatexamen är uppfyllda.

Utbildning på forskarnivå består dels av kurser, vilka examineras efter hand, dels av eget forskningsarbete vilket ska leda fram till en vetenskaplig avhandling. Doktoranden förväntas även att inom ramen för sin utbildning delta i seminarieverksamhet. För examen krävs aktivt deltagande på forskningsseminarier vilket sker inom ramen för en doktorandkurs om 7,5 högskolepoäng, se vidare under 4.2 Kurser.

Del av utbildningen kan efter överenskommelse med handledare och doktorandens examinator fullgöras vid annat lärosäte.

4.1 Avhandlingsarbete

För doktorsexamen ska den studerande författa en vetenskaplig avhandling omfattande 180 högskolepoäng. Ämnet för avhandlingen väljs i samråd med handledare. Avhandlingen ska baseras på ett självständigt forskningsarbete. Doktorsavhandlingen utformas som en sammanfattning av vetenskapliga tidskriftsartiklar (sammanläggningsavhandling), eller som ett sammanhängande verk (monografiavhandling). Om avhandlingen eller delar därav författas tillsammans med annan person måste doktorandens insats kunna särskiljas. En sammanläggningsavhandling ska innehålla vetenskapliga artiklar, av vilka minst två är publicerade eller godkända för publicering i välrenommerade vetenskapliga tidskrifter som tillämpar sakkunnigförfarande och är relevanta inom biblioteks- och informationsvetenskap. För minst två av artiklarna ska doktoranden stå som ensam ansvarig eller som första författare.

Avhandlingen framläggs i flera etapper under arbetets gång med obligatorisk presentation av avhandlingsplan, halvtidsrapport och slutseminarietext.

Vid licentiatexamen ska en avhandlingsplan presenteras, samt att den färdiga licentiatuppsatsen försvaras vid ett seminarium med särskilt utsedd opponent från annan institution. Licentiatuppsats betygsätts av doktorandens examinator.

4.2 Kurser

Kursdelen i forskarutbildningen består av flera delkurser i form av obligatoriska respektive valfria kursmoment om sammanlagt 60 högskolepoäng. Tidigare genomgångna kurser på avancerad nivå kan tillgodoräknas efter individuell prövning.

1. Obligatoriska kursmoment, 45 högskolepoäng

- Vetenskapsteori och forskningsmetod som behandlar både kvalitativa och kvantitativa metoder, 22,5 högskolepoäng.
- Obligatoriskt seminariedeltagande, 7,5 högskolepoäng.
- Ämnesteoretiska kurser, 10 högskolepoäng.
- Moment med inriktning mot hållbar utveckling, 3 högskolepoäng.
- Hantering av forskningsdata, 2 högskolepoäng.

2. Valfria kursmoment, 15 högskolepoäng

Valda kursmoment utgörs av fördjupning eller specialisering inom något eller några av disciplinens innehållsliga delområden eller forskningsmetoder och bestäms i samråd med handledare.

7,5 högskolepoäng av de obligatoriska kurspoängen ska utgöras av deltagande vid forskningsseminarium inom ramen för specifik kurs. För godkänd kurs krävs medverkan i form av såväl aktivt deltagande vid seminarier som textgranskning i enlighet med särskild kursplan.

Om doktorand önskar tillgodoräkna poäng från tidigare utbildning ska detta särskilt anges i den individuella studieplanen.

Kursdelen för licentiatexamen består av 30 högskolepoäng fördelat på obligatoriska och valfria kursmoment utifrån förslag från doktorand och handledare samt beslut i Forskarutbildningsutskottet.

Doktorandens examinator ansvarar för bedömning av tillgodoräknade poäng, samt har ett övergripande ansvar för att godkänd kursdel i forskarutbildningen uppnås.

4.3 Avhandling och disputation

Det centrala i utbildningen är författandet av en vetenskaplig avhandling där doktoranden ska föra kunskapen inom forskningsområdet framåt.

Avhandlingen ska i enlighet med de regler som anges i högskoleförordningen för doktorsexamen respektive licentiatexamen, försvaras vid en offentlig disputation respektive seminarium. Innan avhandlingen läggs fram vid disputation ska den granskas av två disputerade forskare (grönläsning), varav minst en ska vara docentkompetent. Dessa granskare får inte vara doktorandens handledare eller examinator. Grönläsningen ska ske när avhandlingsmanus av handledarna bedöms som i det närmaste färdigt.

Forskarutbildningsutskottet tar beslut om disputation baserat på grönläsarnas slutsatser.

Disputationens betygsnämnd utses av Forskarutbildningsutskottet och ska bestå av tre ledamöter och en reserv, varav en kan vara anställd vid Högskolan i Borås. Betygsnämndens ledamöter ska vara minst docentkompetenta. Opponenten skall inte vara verksam vid Högskolan i Borås.

5.Handledare och examinator

För varje doktorand ska utses minst två handledare, varav en huvudhandledare och en eller flera biträdande handledare. Huvudhandledaren ska inneha som lägst docentkompetens eller motsvarande och minst en av handledarna ska ha genomgått handledarutbildning. Både huvud- och biträdande handledare ska vara väl förtrogena med ämnet för avhandlingen.

Doktoranden har rätt till handledning i en omfattning om 400 timmar (inklusive handledarnas förarbete) fördelat över hela utbildningstiden. Varje doktorand ska följa en studiegång som fortlöpande planeras i samråd med handledarna. Deras uppgift är att fortlöpande stödja, diskutera, läsa och kritiskt granska doktorandens forskningsarbete samt att i övrigt vägleda doktorandens studier och arbete så att utbildningsmålen kan nås.

Doktorand som begär det har rätt att byta handledare enligt av Högskolan särskilt fastlagda rutiner.

Examinator har ett övergripande ansvar för doktorandens forskarutbildning och ska säkerställa att utbildningen uppfyller kvalitetskraven. Examinator ska vara professor i biblioteks- och informationsvetenskap och anställd vid Högskolan i Borås.

6. Individuell studieplan

Inom tre månader efter antagning till forskarutbildning ska doktoranden och huvudhandledaren upprätta en individuell studieplan. Denna fastställs av Forskarutbildningsutskottet.

Den individuella studieplanen ska följas upp minst en gång per år. Av uppföljningen ska tydligt framgå hur utbildningen framskrider. Doktoranden är skyldig att fortlöpande rapportera till handledare och studierektor om sin studieaktivitet och arbetets fortskridande, samt att ta del av och följa sektionens och högskolans regler.

Doktorand, handledare, examinator samt studierektor för forskrutbildning ska skriftligen intyga att de har tagit del av den individuella studieplanen och eventuella ändringar som görs i den.

Studierektor för forskarutbildning och Forskarutbildningsutskottet ansvarar för den årliga uppföljningen av den individuella studieplanen.

6.1 Tidsplan och finansieringsplan

Den individuella studieplanen ska innehålla en tidsplan med tillhörande finansieringsplan för hela utbildningsperioden fram till planerat datum för disputation.

7. Examination

Inom utbildningen på forskarnivå i biblioteks- och informationsvetenskap kan två olika examina erhållas: filosofie doktorsexamen i biblioteks- och informationsvetenskap eller filosofie licentiatexamen i biblioteks- och informationsvetenskap.

För doktorsexamen krävs sammanlagt 240 högskolepoäng varav 60 högskolepoäng avser kurser och 180 högskolepoäng avser egen forskning i form av avhandlingsarbete. För licentiatexamen krävs sammanlagt 120 högskolepoäng varav 30 högskolepoäng avser kurser och 90 högskolepoäng avser egen forskning genom avhandlingsarbete.

8. Reglering av överflyttning

Doktorander antagna utifrån tidigare versioner av Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå inom området biblioteks- och informationsvetenskap kan inom en tvåårsperiod från fastställandet begära överflyttning till reviderad studieplan. Frågor om överflyttning till ny studieplan handhas och beslutas av Forskarutbildningsutskottet och ska dokumenteras i doktorandens individuella studieplan.

9. Övrigt

I övrigt hänvisas till gällande lagstiftning, samt riktlinjer vid Högskolan i Borås. Uppgifter om aktuella regelverk finns tillgängligt via <http://www.hb.se/Forskning/Utbildning-pa-forskarniva/>